

ประกาศกระทรวงสาธารณสุข
เรื่อง ยาสามัญประจำบ้านแผนโบราณ
พ.ศ. ๒๕๕๖

โดยที่เป็นการสมควรปรับปรุงประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง ยาสามัญประจำบ้านแผนโบราณ ให้เหมาะสมกับสภาวการณ์ทางการแพทย์และการสาธารณสุขในปัจจุบัน

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๗๖ (๕) (๗) (๘) และ (๙) แห่งพระราชบัญญัติยา พ.ศ. ๒๕๑๐ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติยา (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๒๒ อันเป็นกฎหมายที่มีบทบัญญัติบางประการเกี่ยวกับการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคล ซึ่งมาตรา ๒๙ ประกอบกับ มาตรา ๓๓ มาตรา ๔๑ มาตรา ๔๓ และมาตรา ๔๕ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย บัญญัติให้กระทำได้โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุขโดยคำแนะนำของคณะกรรมการยา จึงออกประกาศไว้ ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ ให้ยกเลิกประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง ยาสามัญประจำบ้านแผนโบราณ ลงวันที่ ๒๖ มิถุนายน ๒๕๔๒

ข้อ ๒ ให้ยาแผนโบราณตามตำรับยาที่มีตัวยาสาคัญตัวใดตัวหนึ่งหรือหลายตัว ดังต่อไปนี้ เป็นยาสามัญประจำบ้าน

(๑) ยาขับลม (แก้ท้องอืด ท้องเฟ้อ บำรุงธาตุ)

ตัวยาดรข ได้แก่ กระเทียม (หัว) กระวาน (ผล) กะทือ (เหง้า) กะเพราแดง (ใบ) กานพลู (ดอก) กุ่มน้ำ (เปลือกต้น) กุ่มบก (เปลือกต้น) ขมิ้นชัน (เหง้า) ขมิ้นอ้อย (เหง้า) ข่า (เหง้า) ขิง (เหง้า) จันทน์เทศ (รกหรือเมล็ด) เจตพังคี (ราก) ข่าพลู (ราก) ดีปลี (ผล) ตะไคร้ (ต้นหรือเหง้า) เมล็ด กล้วยฝักแพวแดง (ต้น) พริกไทย (เมล็ดหรือผล) มหาหิงค์ (ยาง หรือ gum - oleoresin) เร่ว (เมล็ดหรือผล) สมุลแว้ง (เปลือกต้น) สะค้าน (เถา) หัสศุณเทศ (ต้น) หัวหมู (หัว) อบเชย (เปลือกต้น)

ตัวยาช่วย ได้แก่ กระพังโหม (ต้น) กะเพราขาว (ใบ) การบูร กำจัด (เปลือกผล) ขาดัน (เนื้อไม้) ข่าลิง (เหง้า) จันทน์แปดกลีบ (ผล) เทพทาโร (เปลือกต้นหรือเนื้อไม้) เทียนขาว เทียนขาวเปลือก เทียนดำ เทียนแดง เทียนตาดักแดน เทียนเขาวพาลี เทียนสัตตบุษย์ เปราะป่า (หัว) เปราะหอม (หัว) เปล้าน้อย (ใบ) เปล้าใหญ่ (ใบ) ผักชีลา (ผล) ผักชีล้อม (ผล) แผลกหอม (ราก) พริกหอม (ผล) พริกหาง (ผล) มะกรูด (ผิวผลหรือใบ) มะนาว (ผิวผลหรือใบ) มะรุม (เปลือกต้น) ลำพันขาว (เหง้า) ลำพันแดง (เหง้า) ลำพันหางหมู (เหง้า) สวาด (ใบ) สะค้าน (ผล) สะระแหน่ (ใบ) หอม (หัว) หอมแดง (หัว)

โดยสูตรส่วนประกอบ วิธีทำ สรรพคุณ ขนาดการใช้ และขนาดบรรจุ ต้องได้รับความเห็นชอบจากสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา

(๒) ยาถ่าย หรือยาระบาย

ตัวยาดตรง ได้แก่ โกรฐน้ำเต้า (เหง้า) คุณ (เนื้อในฝักแก่) ชุมเห็ดเทศ (ใบหรือดอก) ดีเกลือ ตองแตก (ราก) มะกา (ใบ) มะขามแขก (ใบหรือฝัก) มะขามเปียก (เนื้อในฝัก) ยาตำ สมอติ่ง (ผล) สมอเทศ (เนื้อผล) สมอไทย (เนื้อผล)

ตัวยาช่วย ได้แก่ วรรณิการ์ (ราก) กระเทียม (หัว) กระพังกโหม (ต้น) กระวาน (ผล) กะทือ (เหง้า) กะเพราขาว (ใบ) กะเพราแดง (ใบ) กานพลู (ดอก) กำจัด (เปลือกผล) กุ่มน้ำ (เปลือกต้น) กุ่มบก (เปลือกต้น) เกลือสมุทร เกลือสินเธาว์ ขมิ้นชัน (เหง้า) ขมิ้นอ้อย (เหง้า) ข้า (เหง้า) ข้าต้น (เนื้อไม้) ข้าลิง (เหง้า) ขิง (เหง้า) ขี้เหล็ก (ดอกหรือแก่น) จันทน์เทศ (รกหรือเมล็ด) จันทน์แปดกลีบ (ผล) เจตพังคี (ราก) ข้าพลู (ราก) ดีปลี (ผล) ตะไคร้ (ต้นหรือเหง้า) เทพทาโร (เปลือกต้นหรือเนื้อไม้) เทียนขาว เทียนขาวเปลือก เทียนดำ เทียนแดง เทียนตาตักแตง เทียนยาวพาลี เทียน สัตตบุษย์ เปราะป่า (หัว) เปราะหอม (หัว) เปล้าน้อย (ใบ) เปล้าใหญ่ (ใบ) ผักชีลา (ผล) ผักชีล้อม (ผล) ผักแพวแดง (ต้น) ผักหอม (ราก) พริกไทย (เมล็ดหรือผล) พริกหอม (ผล) พริกหาง (ผล) มะกรูด (ผิวผลหรือใบ) มะดัน (ใบหรือรอกมะดัน) มะนาว (ผิวผลหรือใบ) มะรุม (เปลือกต้น) เร่ว (เมล็ดหรือผล) ลำพันขาว (เหง้า) ลำพันแดง (เหง้า) ลำพันทางหมู (เหง้า) สัมปอัย (ฝักหรือใบ) สมุลแว้ง (เปลือกต้น) สวาด (ใบ) สะค่าน (เถาหรือผล) สะระแหน่ (ใบ) หอม (หัว) หอมแดง (หัว) หัสศุนเทศ (ต้น) หัวหมู (หัว) อบเชย (เปลือกต้น)

โดยสูตรส่วนประกอบ วิธีทำ สรรพคุณ ขนาดรับประทาน และขนาดบรรจุ ต้อง ได้รับความเห็นชอบจากสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา

(๓) ยาแก้ท้องเสีย

ตัวยาดตรง ได้แก่ กระทอน (ราก) โกรฐพุงปลา (Gall) ชี้อ้าย (เปลือกต้น) ไซเน่า (เปลือกต้น) ครั่ง แคน (เปลือกต้น) ขา (ใบ) ชิก (เปลือกต้น) ทับทิม (เปลือกผล) เนระพูสี (ต้น) เบนญานี (Gall) ปอบิด (ผล) ฝรั่ง (ใบหรือผลดิบ) ผินตัน (เปลือกต้น) เพกา (เปลือกต้น) ฟ้าทะลาย ไจโร (ใบหรือต้นก่อนมีผล) มหาสดำ (เหง้า) มะเดื่อชุมพร (เปลือกต้น) มะตูม (ผลดิบ) มังคุด (เปลือกผล) สีเสียดเทศ (สิ่งสกัดจากกิ่งและใบโดยการต้มเคี่ยวกับน้ำ) สีเสียดไทย (สิ่งสกัดจากเนื้อไม้โดยการต้มเคี่ยวกับน้ำ) สีเสียดเปลือก (เปลือกต้น) หัว (เปลือกต้น)

ตัวยาช่วย ได้แก่ กรัก (แก่นขนุน) กล้วยน้ำว่า (ผลดิบ) ก้างปลาขาว (ราก) ก้างปลาแดง (ราก) ขมิ้นเครือ (เถา) ขมิ้นชัน (เหง้า) ตาล (ราก) พิลังกาสา (ผล) มะพร้าว (ราก) โม่กลวง (เปลือกต้น) หมายกสง (เมล็ด)

โดยสูตรส่วนประกอบ วิธีทำ สรรพคุณ ขนาดรับประทาน และขนาดบรรจุ ต้อง ได้รับความเห็นชอบจากสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา

(๔) ยาแก้ไข้

ตัวยาดตรง ได้แก่ กระตอม (ผลอ่อน) กรุงเขมา (ราก) กอมขม (เนื้อไม้) กันเกรรา (แก่น) คนทว (ราก) จันทน์ขาว (แก่น) จันทน์แดง (แก่น) จันทน์เทศ (แก่น) ชิงช้าชาลี (เถา) ชิงชี (ราก) หัวยายม่อม (ราก) บอระเพ็ด (เถา) ปลาไหลเผือก (ราก) ฟ้าทะลายไจโร (ใบหรือต้นก่อนมีผล) มะเดื่อชุมพร (ราก) ย่านาง (ราก) ลูกใต้ใบ (ทั้งต้น) สะเดาไทย (เปลือกต้นหรือก้านใบ) เหมือดคน (ราก)

ตัวยาช่วย ได้แก่ วรรณิการ์ (ดอก) กระเจี๊ยบแดง (กลีบเลี้ยงและริ้วประดับ) เก๊กฮวย (ดอก) แก้วแกลบ โกรฐก้านพร้าว โกรฐจุฬาลัมพา โกรฐสอ ชลู่ (ต้นหรือใบ) ข้าวโพด (เกสรตัวเมีย) ขี้กาแดง (ราก) ขี้ครอก (ต้น) โศภภะสุน (ต้น) โศภภะออม (เถา) จันทน์ชะมด (แก่น)

เฉียงพรัานางแอ (เปลือกตัน) ชะลูด (เปลือกตัน) เตื่อย (เนื้อโนเมล็ด) โตไมรู้ลัม (ทั้งตัน) ตะไคร้ (ทั้งตัน) ไทรย้อย (รากอากาศ) เนระพูสี (ตัน) บานไม่รู้โรยดอกขาว (ราก) ผักกาดน้ำ (ตัน) ผักหวานบ้าน (ราก) ผ้ายแดง (ใบ) ผักหอม (ราก) พญาาย (เนื้อไม้) พิมเสนตัน (ใบ) พักข้าว (ราก) มหาสดำ (ตัน) มะกรูด (ราก) มะนาว (ราก) มะปราง (ราก) มะเมี (ราก) มะระขึ้นก (เนื้อผลดิบ) มะละกอ (ราก) ลำเจียก (ราก) ว่านกิบแรด (เหง้า) สน (แก่น) สัก (แก่นหรือใบ) สับปะรด (เหง้า) สายน้ำผึ้ง (ดอก) สารพัดพิษ (ผล) สารส้ม เสนียด (ใบหรือดอก) ไล่หญ้าปล้อง หญ้าขดมอน (ราก) หญ้าคา (เหง้าและราก) หญ้าชันกาด (เหง้าและราก) หญ้าไซ (ทั้งตัน) หญ้าใต้ใบ (ทั้งตัน) หญ้าถอดปล้อง (ทั้งตัน) หญ้าพันงู (ราก) หญ้าหนวดแมว (ใบอ่อน) หมากผู้หมากเมีย (ใบ) หวายตะค้า (เถา) หัวหมู (หัว) อ้อยแดง (ลำตัน) อินทนิลน้ำ (ใบ) อีเหนียวเล็ก (ราก)

โดยสูตรส่วนประกอบ วิธีทำ สรรพคุณ ขนาดรับประทาน และขนาดบรรจุ ต้องได้รับความเห็นชอบจากสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา

(๕) ยาแก้ร้อนใน

ตัวยาดตรง ได้แก่ ก้างปลาขาว (ราก) ก้างปลาแดง (ราก) แก๊กฮวย (ดอก) จี๊ว (ดอก) จันทน์แดง (แก่น) จันทน์เทศ (แก่น) ตำลึง (ใบ) เตยหอม (ใบ) ผักกระโอม (ใบหรือตัน) ผักหอม (ราก) พิมเสนตัน (ใบ) พุงทะเลาย (เปลือกหุ้มเมล็ดที่พองตัวเต็มที่แล้ว) เพกา (เมล็ด) ฟ้าทะเลายโจร (ใบหรือตันก่อนมีผล) มะระขึ้นก (เนื้อผลดิบ) สันพรัามอญ (ตันหรือใบ) สันพรัามหอม (ตันหรือใบ) สายน้ำผึ้ง (ดอก) หญ้าใต้ใบ (ตัน)

ตัวยาช่วย ได้แก่ กระเจียบแดง (กลีบเลี้ยงและร้วประดับ) กระพี้เขาควาย (เนื้อไม้) แก้วเกลบ ขลุ่ (ตันหรือใบ) ข้าวโพด (เกสรตัวเมีย) ขี้ครอก (ตัน) คงคาเดือด (เนื้อไม้) โศกกระสุน (ตัน) ฉียงพรัานางแอ (เปลือกตัน) เตื่อย (เนื้อโนเมล็ด) โตไมรู้ลัม (ทั้งตัน) ตะไคร้ (ทั้งตัน) ตับเต่าน้อย (ราก) ตับเต่าใหญ่ (ราก) ถั่วเขียว (เมล็ด) ไทรย้อย (รากอากาศ) น้ำเต้า (ผลหรือใบ) บัวบก (ตัน) บานไม่รู้โรยดอกขาว (ราก) ผักกาดน้ำ (ตัน) ผักโขมหัด (ราก) ผักโขมหิน (ราก) มะเมี (ราก) มะละกอ (ราก) ลำเจียก (ราก) สัก (แก่นหรือใบ) สับปะรด (เหง้า) สารส้ม ไล่หญ้าปล้อง หญ้าคา (เหง้าและราก) หญ้าชันกาด (เหง้าและราก) หญ้าไซ (ทั้งตัน) หญ้าตีนนก (ตัน) หญ้าถอดปล้อง (ทั้งตัน) หญ้าพันงู (ราก) หญ้าหนวดแมว (ใบอ่อน) หมอน (ใบ) หัวถั่วพู หัวหมู (หัว) อ้อยแดง (ลำตัน) อินทนิลน้ำ (ใบ) อีเหนียวเล็ก (ราก)

โดยสูตรส่วนประกอบ วิธีทำ สรรพคุณ ขนาดรับประทาน และขนาดบรรจุ ต้องได้รับความเห็นชอบจากสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา

(๖) ยาบรรเทาหัด อีสุกอีใส

ตัวยาดตรง ได้แก่ คนทา (ราก) จันทน์แดง (แก่น) จันทน์เทศ (แก่น) ชิงชี (ราก) เต้ายายม่อม (ราก) เนระพูสี (ตัน) ผักกระโอม (ใบหรือตัน) พญาาย (ใบ) พิมเสนตัน (ใบ) มหาสดำ (ตัน) มะคำดีควาย (ผลแก่สุ่มไฟ) มะเดื่อชุมพร (ราก) มะระขึ้นก (ใบ) ย่านาง (รากหรือใบ) ว่านกิบแรด (เหง้า) สันพรัามอญ (ตัน) สันพรัามหอม (ตันหรือใบ)

ตัวยาช่วย ได้แก่ ชิงช้าชาลี (เถา) บอระเพ็ด (เถา)

โดยสูตรส่วนประกอบ วิธีทำ สรรพคุณ ขนาดการใช้ และขนาดบรรจุ ต้องได้รับความเห็นชอบจากสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา

(๗) ยาแก้ลมวิงเวียน

ตัวยาดตรง ได้แก่ กระลำพัก (จากแก่นสลัดไต) กฤษณา (เนื้อไม้) เกล็ดสระระแหง
ขอนด็อก (จากแก่นพิกุล) จันทน์ชะมด (แก่น) จันทน์เทศ (แก่น) จันทน์หอม (เนื้อไม้) ชะมดเข็ด
(เมือกหรือไขจากต่อมกลืน) ชะลูด (เปลือก) เทียนขาว เทียนขาวเปลือก เทียนดำ เทียนแดง เทียน
ตาตึกแตง บัวหลวง (เกสร) บุนนาค (ดอก) เปราะหอม (หัว) แฝกหอม (ราก) พิกุล (ดอก) พิมเสน
พิมเสนตัน (ใบ) มะกรูด (ผิวผล) มะงั่ว (ผิวผล) มะนาว (ผิวผล) มะลิ (ดอก) ส้มเขียวหวาน (ผิวผล) ส้ม
จีน (ผิวผล) ส้มซ่า (ผิวผล) ส้มตะรุ้งกะนู (ผิวผล) ส้มมือ (ผิวผล) ส้มโอ (ผิวผล) สมุลแว้ง (เปลือกต้น)
สารภี (ดอก) ญี่ห้าฝรั่ง (เกสรตัวเมีย) อบเชย (เปลือกต้น)

ตัวยาช่วย ได้แก่ กระดังงาไทย (ดอก) กระทิง (ดอก) การบูร โกรฐเขมา โกรฐ
จุฬาลัมพา โกรฐเชียง โกรฐสอ โกรฐหัวบัว จำปา (ดอก) จำปี (ดอก) ลำเจียก (ดอก) ลำดวน (ดอก)
โดยสูตรส่วนประกอบ วิธีทำสรรพคุณ ขนาดการใช้ และขนาดบรรจุ ต้องได้รับ
ความเห็นชอบจากสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา

(๘) ยาแก้ไอ ขับเสมหะ

ตัวยาดตรง ได้แก่ ชะเอมเทศ (ราก) พระจันทร์ครึ่งซีก (ทั้งต้น) มะกล่ำต้น (ราก)
มะขามป้อม (เนื้อผล) มะขามเปียก (เนื้อในฝัก) มะเขือขื่น (ผล) มะนาว (ผลหรือน้ำในผล) มะแว้ง
เครือ (ผล) มะแว้งต้น (ผล) ส้มกุ่ม (ราก) ส้มป่อย (ใบ) สวาด (ใบ) เสนียด (ใบ)
ตัวยาช่วย ได้แก่ กระเจียบแดง (กลีบเลี้ยงและริ้วประดับ) ชิง (เหง้า) พลับจีน
(ผล) เพกา (เมล็ดแก่) มะกรูด (น้ำในผล) มะกล่ำเครือ (เถาหรือราก) มะงั่ว (ผล) มะเฟือง (ผล) มะยม
(ผล) ไมยราบ (ราก) เล็บเหยี่ยว (ผล) ส้มจืด (ผล) ส้มซ่า (น้ำในผล) สมอไทย (ผล) สับปะรด (ผล)
หม่อน (ใบ)

โดยสูตรส่วนประกอบ วิธีทำ สรรพคุณ ขนาดรับประทาน และขนาดบรรจุ ต้อง
ได้รับความเห็นชอบจากสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา

(๙) ยาแก้ไข้หรือยาบรรเทาอาการปวดเมื่อย (ยาสำหรับใช้รับประทาน)

ตัวยาดตรง ได้แก่ ขี้เหล็ก (แก่น) โคคลาน (เถา) แจง (ราก) เถาเมื่อย (เถา)
เถาวัลย์เปรียง (เถา) เถาเอ็นอ่อน (เถา) มะคำไก่ (ราก) รวงแดง (เถาและราก) แล้มีทะลาย (เถา)
ตัวยาช่วย ได้แก่ กระถินการ์ (ราก) กระเทียม (หัว) กระพังโหม (ต้น) กะทือ
(เหง้า) กะเพราขาว (ใบ) กะเพราแดง (ใบ) กานพลู (ดอก) กำจัด (เปลือกผล) กำลิ่งข้างสาร (เนื้อไม้)
กำลิ่งวัวเถลิง (เนื้อไม้) กำลิ่งเสือโคร่ง (เปลือกต้น) กำลิ่งหนูมาน (เนื้อไม้) กุ่มน้ำ (เปลือกต้น) กุ่มบก
(เปลือกต้น) เกล็ดสมุทร เกล็ดสินเธาว์ โกรฐน้ำเต้า (เหง้า) ขมิ้นชัน (เหง้า) ขมิ้นอ้อย (เหง้า) ข่า (เหง้า)
ข่าต้น (เนื้อไม้) ขวลิ่ง (เหง้า) ชิง (เหง้า) ขี้เหล็ก (ดอก) คุณ (เนื้อในฝักแก่) จันทน์เทศ (รกหรือเมล็ด)
เจตพังคี (ราก) ข่าพลู (ราก) ชุมเห็ดเทศ (ใบหรือดอก) ดีเกลือ ดีปลี (ผล) ตองแตง (ราก) เทพทาโร
(เปลือกต้นหรือเนื้อไม้) เทียนขาว เทียนขาวเปลือก เทียนดำ เทียนแดง เทียนตาตึกแตง เทียน
ยาวพาลี เทียนสัตตบุษย์ เปราะป่า (หัว) เปราะหอม (หัว) เปล้าน้อย (ใบ) เปล้าใหญ่ (ใบ) ผักชีลา
(ผล) ผักชีล้อม (ผล) ผักแพ้วแดง (ต้น) แฝกหอม (ราก) พริกไทย (เมล็ดหรือผล) พริกหอม (ผล) พริก
หาง (ผล) มะกา (ใบ) มะขามแขก (ใบหรือฝัก) มะขามเปียก (เนื้อในฝัก) ยาดำ เร่ว (เมล็ดหรือผล)
สมอติง (ผล) สมอเทศ (เนื้อผล) สมอไทย (เนื้อผล) สมุลแว้ง (เปลือกต้น) สะค่าน (เถาหรือผล) สาย
น้ำผึ้ง (เถา) หม่อน (กิ่ง) หัสศุนเทศ (ต้น) หัวหมู (หัว) อบเชย (เปลือกต้น)

โดยสูตรส่วนประกอบ วิธีทำ สรรพคุณ ขนาดรับประทาน และขนาดบรรจุ ต้อง
ได้รับความเห็นชอบจากสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา

(๑๐) ยาทาบรรเทาอาการปวดเมื่อย (ยาสำหรับใช้ภายนอก)
 ตัวยาตรง ได้แก่ โคคลาน (เถา) เถาวัลย์เปรียง (เถา) เถาเอ็นอ่อน (เถา) น้ำมัน
 ระกำ ไพล (เหง้าหรือน้ำมันจากเหง้า) ว่านเอ็นเหลือง (เหง้า)
 ตัวยาช่วย ได้แก่ กานพลู (ดอกหรือน้ำมันจากดอก) การบูร เกล็ดสระระแหง
 น้ำมันเขียว พิมเสน

โดยสูตรส่วนประกอบ วิธีทำ สรรพคุณ ขนาดการใช้ และขนาดบรรจุ ต้อง
 ได้รับความเห็นชอบจากสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา

(๑๑) ยาบรรเทาโรคผิวหนัง

ตัวยาตรง ได้แก่ โกรฐกักรรา ขลุ้ (ต้น) ผักแพวแดง (ต้น) พลุแก (เถา)
 เพชรสังฆาต (เถา) แพงพวยน้ำ (ต้น) อัครีทวาร (ต้น)

ตัวยาช่วย ได้แก่ กรรมนิการ์ (ราก) กระเทียม (หัว) กระพังโหม (ต้น) กะทือ
 (เหง้า) กะเพราขาว (ใบ) กะเพราแดง (ใบ) กานพลู (ดอก) กำจัด (เปลือกผล) กุ่มน้ำ (เปลือกต้น) กุ่ม
 บก (เปลือกต้น) เกล็ดสมุทร เกล็ดสินเธาว์ โกรฐน้ำเต้า (เหง้า) ขมิ้นชัน (เหง้า) ขมิ้นอ้อย (เหง้า) ข่า
 (เหง้า) ข่าต้น (เนื้อไม้) ข่าลิง (เหง้า) ชิง (เหง้า) ชี่เหล็ก (ดอก) คุณ (เนื้อในฝักแก่) จันทน์เทศ (รกหรือ
 เมล็ด) เจตพังคี (ราก) ข่าพลู (ราก) ชุมเห็ดเทศ (ใบหรือดอก) ดีเกลือ ดีปลี (ผล) ตองแตก (ราก)
 เทพทาโร (เปลือกต้นหรือเนื้อไม้) เทียนขาว เทียนขาวเปลือก เทียนดำ เทียนแดง เทียนตาตักแตน
 เทียนยาวพาลี เทียนสัตตบุษย์ เปราะป่า (หัว) เปราะหอม (หัว) เปล้าน้อย (ใบ) เปล้าใหญ่ (ใบ) ผักชี
 ล้อม (ผล) ผักชีลา (ผล) ผักหอม (ราก) พริกไทย (เมล็ดหรือผล) พริกหอม (ผล) พริกทาง (ผล) มะกา
 (ใบ) มะขามแขก (ใบหรือฝัก) มะขามเปียก (เนื้อในฝัก) ยาดำ เร่ว (เมล็ดหรือผล) สมอติ่ง (ผล) สมอ
 เทศ (เนื้อผล) สมอไทย (เนื้อผล) สมุลแว้ง (เปลือกต้น) สะค่าน (เถาหรือผล) หัสคุณเทศ (ต้น) หัวหมู
 (หัว) อบเชย (เปลือกต้น)

โดยสูตรส่วนประกอบ วิธีทำ สรรพคุณ ขนาดรับประทาน และขนาดบรรจุ
 ต้องได้รับความเห็นชอบจากสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา

(๑๒) ยาถ่ายพยาธิตัวกลม

ตัวยาตรง ได้แก่ ไซเนา (เปลือกต้น) ตานทั้งห้า ถอบแถบเครือ (ต้นยกเว้นผล)
 ทองกลางใบมน (ใบ) มะกล่ำต้น (เมล็ดใน) มะขาม (เนื้อในเมล็ด) มะหาด (เนื้อไม้) เล็บมือนาง (ผล
 หรือราก) สะแก (เมล็ดคั่ว)

ตัวยาช่วย ได้แก่ โกรฐน้ำเต้า (เหง้า) ชิง (เหง้า) คุณ (เนื้อในฝักแก่) ดีเกลือ
 ตองแตก (ราก) น้ำเต้า (เมล็ด) บวบเหลี่ยม (เนื้อในเมล็ด) ผักเสี้ยนผี (ทั้งต้น) มะกา (ใบ) มะขามแขก
 (ใบหรือฝัก) มะขามเปียก (เนื้อในฝัก) ยาดำ สมอติ่ง (ผล) สมอเทศ (เนื้อผล) สมอไทย (เนื้อผล)

โดยสูตรส่วนประกอบ วิธีทำ สรรพคุณ ขนาดรับประทาน และขนาดบรรจุ
 ต้องได้รับความเห็นชอบจากสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา

(๑๓) ยาบรรเทาอาการผื่นคันตามผิวหนัง (ยาสำหรับใช้รับประทาน)

ตัวยาตรง ได้แก่ ขันทองพยาบาท (เนื้อไม้) ข้าวเย็นใต้ (หัว) ข้าวเย็นเหนือ
 (หัว) คังคาเดียด (เปลือกต้น) ทองพันชั่ง (ใบหรือราก) เหงือกปลาหมอ (ทั้งต้น)

ตัวยาช่วย ได้แก่ ขมิ้นอ้อย (เหง้า) มะยม (ราก) สารส้ม

โดยสูตรส่วนประกอบ วิธีทำ สรรพคุณ ขนาดรับประทาน และขนาดบรรจุ
 ต้องได้รับความเห็นชอบจากสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา

(๑๔) ยาบรรเทาอาการผื่นคันตามผิวหนัง (ยาสำหรับใช้ภายนอก)

ตัวยาตรง ได้แก่ ขมิ้นชัน (เหง้า) คงคาเดือด (เปลือกต้น) ทองพันชั่ง (ใบ) พลู (ใบหรือน้ำมันจากใบ) สำมะงา (ใบ) เหงือกปลาหมอ (ทั้งต้น)

ตัวยาช่วย ได้แก่ กำมะถันเหลือง ขมิ้นอ้อย (เหง้า) ข่า (เหง้า) ชุมเห็ดเทศ (ใบ) ดินสอพอง พิมเสน ว่านนางคำ (เหง้า) สารส้ม

โดยสูตรส่วนประกอบ วิธีทำ สรรพคุณ ขนาดการใช้ และขนาดบรรจุ ต้อง
ได้รับความเห็นชอบจากสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา

(๑๕) ยาแก้กลากเกลื้อน (ยาสำหรับใช้ภายนอก)

ตัวยาตรง ได้แก่ กระจีต (หัว) กำมะถันเหลือง ขันทองพยับบาท (เปลือกต้น) ข่า (เหง้า) ข่าแดง (เหง้า) ข่าลิง (เหง้า) ข่าใหญ่ (เหง้า) คนทีเขมา (ใบ) คนทีสอ (ใบ) ชุมเห็ดเทศ (ใบ) ทองพันชั่ง (ใบ) พลู (ใบหรือน้ำมันจากใบ) สะบ้ามอญ (เนื้อในเมล็ด) เหงือกปลาหมอ (ทั้งต้น)

ตัวยาช่วย ได้แก่ คุณ (ราก) จามจุรี (เมล็ด) ชะมดต้น (ใบ) ดินเบ็ดน้ำ (กระพี้หรือใบ) เทียนกิ่ง (ใบ) น้อยหน่า (ใบ) โมกหลวง (เปลือกต้น)

โดยสูตรส่วนประกอบ วิธีทำ สรรพคุณ ขนาดการใช้ และขนาดบรรจุ ต้อง
ได้รับความเห็นชอบจากสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา

(๑๖) ยาแก้หิด (ยาสำหรับใช้ภายนอก)

ตัวยาตรง ได้แก่ กระจีต (เมล็ด) กระจีต (เปลือก) กำมะถันเหลือง น้อยหน่า (เมล็ด) สะบ้ามอญ (เนื้อในเมล็ด) หนอนตายหยาก (ราก)

โดยสูตรส่วนประกอบ วิธีทำ สรรพคุณ ขนาดการใช้ และขนาดบรรจุ ต้อง
ได้รับความเห็นชอบจากสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา

(๑๗) ยาบรรเทาฝีแผล (ยาสำหรับใช้ภายนอก)

ตัวยาตรง ได้แก่ แก้ว (ราก) ชี้กาแดง (ใบหรือราก) เขยตาย (เปลือกต้น, รากหรือใบ) จักรนารายณ์ (ใบ) ต้อยติ่ง (เมล็ด) ทับทิม (เปลือกผล) เทียนกิ่ง (ใบ) เทียนบ้าน (ใบหรือดอก) ฟ้าทะลายโจร (ใบหรือต้นก่อนมีผล) มังคุด (เปลือกผล) ว่านมหากาฬ (ใบ) ว่านหางจระเข้ (วุ้นจากใบ) สีสียดเทศ (สิ่งสกัดจากกิ่งและใบโดยการต้มเกี่ยวกับน้ำ) สีสียดไทย (สิ่งสกัดจากเนื้อไม้โดยการต้มเกี่ยวกับน้ำ) สีสียดเปลือก (เปลือกต้น) หมากสง (เมล็ด) เหงือกปลาหมอ (ทั้งต้น)

ตัวยาช่วย ได้แก่ กระจีต (ผล) โกรฐน้ำเต้า (ที่ยังไม่ทำให้สุก) ขมิ้นอ้อย (เหง้า) ขบา (ราก) ขา (ใบ) ทองหลางใบมน (ใบ) เบญจानी (Gall) ยางสน

โดยสูตรส่วนประกอบ วิธีทำ สรรพคุณ ขนาดการใช้ และขนาดบรรจุ ต้อง
ได้รับความเห็นชอบจากสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา

(๑๘) ยาทำแผลไฟไหม้ น้ำร้อนลวก (ยาสำหรับใช้ภายนอก)

ตัวยาตรง ได้แก่ โกรฐน้ำเต้า (ที่ยังไม่ทำให้สุก) ขมิ้นชัน (เหง้า) ขมิ้นอ้อย (เหง้า) น้ำมันงา น้ำมันมะพร้าว ว่านมหากาฬ (ใบ) ว่านหางจระเข้ (วุ้นจากใบ)

โดยสูตรส่วนประกอบ วิธีทำ สรรพคุณ ขนาดการใช้ และขนาดบรรจุ ต้อง
ได้รับความเห็นชอบจากสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา

(๑๙) ยาทาบรรเทาอาการแมลงกัดต่อย (ยาสำหรับใช้ภายนอก)

ตัวยาตรง ได้แก่ เกล็ดสระแหว่ พญาฮอ (ใบ) เสดดพังกอนตัวผู้ (ใบ)

ตัวยาช่วย ได้แก่ กานพลู (ดอกหรือน้ำมันจากดอก) การบูร ขมิ้นชัน (เหง้า)
 น้ำมันเซียว พิมเสน
 โดยสูตรส่วนประกอบ วิธีทำ สรรพคุณ ขนาดการใช้ และขนาดบรรจุ ต้อง
 ได้รับความเห็นชอบจากสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา

(๒๐) ยาบรรเทาอาการเจ็บคอ

ตัวยาตรง ได้แก่ ฟ้าทะเลลายโจร (ใบหรือต้นก่อนมีผล)
 ตัวยาช่วย ได้แก่ เกล็ดสะระแห่ ชะเอมเทศ (ราก) พิมเสน มะขามป้อม (ผล)
 สายน้ำผึ้ง (ดอก)
 โดยสูตรส่วนประกอบ วิธีทำ สรรพคุณ ขนาดรับประทาน และขนาดบรรจุ
 ต้องได้รับความเห็นชอบจากสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา

(๒๑) ยาทาแก้คันเป็นผื่น

ตัวยาตรง ได้แก่ เบญจानी (Gall) เปี้ยผู้ ลิ่นทะเล
 ตัวยาช่วย ได้แก่ เกล็ดสะระแห่ พิมเสน สีเสียดเทศ (สิ่งสกัดจากกิ่งและใบ
 โดยการต้มเคี่ยวกับน้ำ) หมากสง (เมล็ด)
 โดยสูตรส่วนประกอบ วิธีทำ สรรพคุณ ขนาดการใช้ และขนาดบรรจุ ต้อง
 ได้รับความเห็นชอบจากสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา

(๒๒) ยาทา หรือตมบรรเทาอาการคันเนื่องจากหวัด

ตัวยาตรง ได้แก่ การบูร เกล็ดสะระแห่ น้ำมันยูคาลิปตัส พิมเสน ส้มมือ (ผล)
 ตัวยาช่วย ได้แก่ มะกรูด (ผิวผล) มะม่วง (ผิวผล) มะนาว (ผิวผล) ส้มเขียวหวาน
 (ผิวผล) ส้มจีน (ผิวผล) ส้มจุก (ผิวผล) ส้มซ่า (ผิวผล) ส้มตั่งรังกะนู (ผิวผล) ส้มโอ (ผิวผล)
 โดยสูตรส่วนประกอบ วิธีทำ สรรพคุณ ขนาดการใช้ และขนาดบรรจุ ต้อง
 ได้รับความเห็นชอบจากสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา

ข้อ ๓. ตำรับยาสามัญประจำบ้านตามข้อ ๒ ต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์ดังนี้

๓.๑^๑ ตำรับยาจะต้องมีตัวยาตรงตามที่ระบุไว้ในประกาศไม่น้อยกว่า ๓ ชนิด ยกเว้น
 ยาทาบรรเทาอาการปวดเมื่อย ยาบรรเทาอาการผื่นคันตามผิวหนัง (ยาสำหรับใช้ภายนอก) ยาแก้
 กลากเกลื้อน (ยาสำหรับใช้ภายนอก) ยาบรรเทาแผลฝี (ยาสำหรับใช้ภายนอก) ยาทาแผลไฟไหม้ น้ำ
 ร้อนลวก ยาทาบรรเทาอาการแมลงกัดต่อย ยาบรรเทาอาการเจ็บคอ และยาทาแก้คันเป็นผื่น ที่อาจมี
 ตัวยาตรงได้ ไม่น้อยกว่า ๑ ชนิด และอาจมีตัวยาช่วยได้ โดยเป็นตัวยาช่วยที่อยู่ในกลุ่มยาเดียวกับตัว
 ยาตรงที่ระบุไว้ในประกาศนี้ และชนิดของตัวยาตรงรวมกับตัวยาช่วยในตำรับจะต้องไม่น้อยกว่าร้อยละ
 ห้าสิบของตำรับที่ระบุไว้ในประกาศ ยกเว้นตำรับยาเดี่ยวที่ได้รับอนุญาตให้ขึ้นทะเบียนเท่านั้น

๓.๒ สูตรตำรับอาจมีส่วนประกอบอื่นที่ไม่ใช่ตัวยาตรงหรือตัวยาช่วยได้ เช่น วัตถุกัน
 เสีย วัตถุแต่งสี กลิ่น รส เป็นต้น ทั้งนี้ ต้องเป็นไปตามหลักวิชาการเภสัชกรรมที่เหมาะสม

ข้อ ๔ ให้ตำรับยาแผนโบราณซึ่งมี ชื่อ ส่วนประกอบ วิธีทำ สรรพคุณ ขนาด
 รับประทาน คำเตือน และขนาดบรรจุ ต่อไปนี้เป็นยาสามัญประจำบ้าน

^๑ ข้อ ๓ ๓.๑ แก้ไขเพิ่มเติมโดยประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง ยาสามัญประจำบ้านแผน
 โบราณ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๗

(๑) ยาประสะกะเพรา

วัตถุดิบประกอบ พริกไทย ชิง ดีปลี กระเทียม หนักสิ่งละ ๒ ส่วน ชะเอมเทศ มหาหิงค์ หนักสิ่งละ ๘ ส่วน เกลือสินเธาว์ หนัก ๑ ส่วน ผิวมะกรูด หนัก ๒๐ ส่วน ใบกะเพรา หนัก ๔๕ ส่วน

วิธีทำ บดเป็นผง ทำเป็นเม็ด หนักเม็ดละ ๐.๑ กรัม

สรรพคุณ แก้ท้องขึ้น ท้องเฟ้อ ละลายน้ำสูก หรือน้ำใบกะเพราต้ม แก้ท้องแน่น จุกเสียด ใช้ไหลเผาไฟพอสูก ผ่นแทรก

ขนาดรับประทาน รับประทานเช้า เย็น

เด็กอายุ ๑ - ๓ เดือน ครั้งละ ๑ - ๒ เม็ด

เด็กอายุ ๔ - ๖ เดือน ครั้งละ ๒ - ๓ เม็ด

เด็กอายุ ๗ - ๑๒ เดือน ครั้งละ ๔ - ๖ เม็ด

ขนาดบรรจุ ไม่เกิน ๓๐ เม็ด

(๒) ยาวิสัมพยาใหญ่

วัตถุดิบประกอบ ลูกผักชีลา ลูกจันทน์ ดอกจันทน์ หนักสิ่งละ ๘ ส่วน กระวาน กานพลู โขรสอ โขรสขเมา โขรสหัวบัว โขรสเชียง โขรสจุฬาลัมพา อบเชย สมุลแว้ง สมอเทศ สมอไทย ว่าน น้ำ บอระเพ็ด ชิงแห้ง พญารากขาว หนักสิ่งละ ๒ ส่วน ดีปลี หนัก ๕๔ ส่วน

วิธีทำ ชนิดผง บดเป็นผง

ชนิดเม็ด บดเป็นผง ทำเป็นเม็ด หนักเม็ดละ ๐.๒๕ กรัม

ชนิดแคปซูล บดเป็นผง บรรจุผงยาแคปซูลละ ๐.๒๕ กรัม

สรรพคุณ แก้ท้องขึ้น อืดเฟ้อ จุกเสียด

ขนาดรับประทาน รับประทานทุก ๔ ชั่วโมง

ชนิดผง ผู้ใหญ่ ครั้งละ ๑ ช้อนชา ใช้ น้ำสูก เป็นกระสายหรือผสมน้ำผึ้งปั้นเป็น

ลูกกลอน

ชนิดเม็ด ผู้ใหญ่ ครั้งละ ๔ เม็ด

ชนิดแคปซูล ผู้ใหญ่ ครั้งละ ๔ แคปซูล

ขนาดบรรจุ ชนิดผงไม่เกิน ๓๐ กรัม

ชนิดเม็ดไม่เกิน ๑๒๐ เม็ด

ชนิดแคปซูลไม่เกิน ๑๒๐ แคปซูล

(๓) ยาประสะกานพลู

วัตถุดิบประกอบ เทียนดำ เทียนขาว โขรสอ โขรสกระตุก กำมะถันเหลือง กำมะถันขาว เปลือกเพกา เปลือกขี้ไต้ ใบกระวาน ลูกกระวาน ลูกผักชีลา แฝกหอม ว่านน้ำ หัวครุฑชยา เปราะหอม รากแจง กรุงขเมา หนักสิ่งละ ๔ ส่วน รากข้าวสาร เนื้อไม้ ลูกจันทน์ ขมิ้นชัน หนักสิ่งละ ๘ ส่วน ชิงแห้ง ดีปลี หนักสิ่งละ ๓ ส่วน ไพล เจตมูลเพลิงแดง สะค้าน ข้าวพลู หนักสิ่งละ ๒ ส่วน เปลือกจิก หนัก ๑๐ ส่วน พริกไทย หนัก ๑ ส่วน กานพลู หนัก ๑๒๕ ส่วน

วิธีทำ ชนิดผง บดเป็นผง

ชนิดเม็ด บดเป็นผง ทำเป็นเม็ด หนักเม็ดละ ๐.๒๕ กรัม

ชนิดแคปซูล บดเป็นผง บรรจุผงยาแคปซูลละ ๐.๒๕ กรัม

สรรพคุณ แก้ปวดท้อง เนื่องจากธาตุไม่ปกติ ใช้ไหลเผาไฟฝนกับน้ำปูนใส ถ้าวาน้ำกระสายไม่ได้ ให้ใช้น้ำสุกแทน

ขนาดรับประทาน รับประทานทุก ๓ ชั่วโมง

ชนิดผง ผู้ใหญ่ ครั้งละ ๑ ซ้อนชา

ชนิดเม็ด ผู้ใหญ่ ครั้งละ ๒ - ๔ เม็ด

ชนิดแคปซูล ผู้ใหญ่ ครั้งละ ๒ - ๔ แคปซูล

ขนาดบรรจุ ชนิดผงไม่เกิน ๑๕ กรัม

ชนิดเม็ดไม่เกิน ๖๐ เม็ด

ชนิดแคปซูลไม่เกิน ๖๐ แคปซูล

(๔) ยาแสงหมึก

วัตถุประสงค์ประกอบ หมึกหอม จันทน์ชะมด ลูกกระวาน จันทน์เทศ ใบพิมเสน ลูกจันทน์ ดอกจันทน์ กานพลู ใบสันพร้าวหอม หัวหอม ใบกะเพรา หนังกิ่งละ ๔ ส่วน พิมเสน หนัก ๑ ส่วน

วิธีทำ บดเป็นผง ทำเป็นเม็ด หนักเม็ดละ ๐.๒ กรัม

สรรพคุณ แก้ตัวร้อน ละลายน้ำดอกไม้เทศ

แก้ท้องขึ้น ปวดท้อง ละลายน้ำใบกะเพราต้ม

แก้ไอ ขับเสมหะ ละลายน้ำลูกมะแว้งเครือ หรือลูกมะแว้งต้นกว่าดคอ

แก้แผลในปาก แก้ระออง ละลายน้ำลูกเบญจกานีฝนทาในปาก

ขนาดการใช้

ใช้กวาดคอ วันละ ๑ ครั้ง หลังจากนั้นรับประทานทุก ๓ ชั่วโมง

เด็กอายุ ๑ - ๖ เดือน ครั้งละ ๒ เม็ด

เด็กอายุ ๗ - ๑๒ เดือน ครั้งละ ๓ เม็ด

ใช้ทาในปาก วันละ ๑ ครั้ง

ขนาดบรรจุ ไม่เกิน ๓๐ เม็ด

(๕) ยามันทธาตุ

วัตถุประสงค์ประกอบ โกรฐสอ โกรฐเขมา โกรฐหัวบัว โกรฐเชียง โกรฐจุฬาลัมพา เทียนดำ เทียนแดง เทียนขาว เทียนข้าวเปลือก เทียนตาดักแตน ลูกผักชีล้อม ลูกผักชีลาว การบูร กระเทียม เปลือกสมุลแว้ง เปลือกโมกมัน จันทน์แดง จันทน์เทศ กานพลู ดีปลี รากข้าพลุ เกาสะค่าน รากเจตมูลเพลิงแดง พริกไทยล่อน ลูกจันทน์ หนังกิ่งละ ๑ ส่วน ชิง ลูกเบญจกานี หนังกิ่งละ ๓ ส่วน

วิธีทำ ชนิดผง บดเป็นผง

ชนิดเม็ด บดเป็นผง ทัวเป็นเม็ด หนักเม็ดละ ๐.๒๕ กรัม

ชนิดแคปซูล บดเป็นผง บรรจุผงยาแคปซูลละ ๐.๒๕ กรัม

สรรพคุณ แก้ธาตุไม่ปกติ แก้ท้องขึ้นท้องเฟ้อ

ขนาดรับประทาน รับประทาน วันละ ๓ ครั้ง ก่อนอาหาร

ชนิดผง เด็กอายุ ๖ - ๑๒ ปี ครั้งละ ๑ ซ้อนชา ละลายน้ำสุก

ผู้ใหญ่ ครั้งละ ๑ ซ้อนชา ละลายน้ำสุก

ชนิดเม็ด เด็กอายุ ๖ - ๑๒ ปี ครั้งละ ๑ - ๒ เม็ด

ผู้ใหญ่ ครั้งละ ๒ - ๔ เม็ด

ชนิดแคปซูล เด็กอายุ ๖ - ๑๒ ปี ครั้งละ ๑ - ๒ แคปซูล
ผู้ใหญ่ ครั้งละ ๒ - ๔ แคปซูล

ขนาดบรรจุ ชนิดผงไม่เกิน ๓๐ กรัม

ชนิดเม็ดไม่เกิน ๑๒๐ เม็ด

ชนิดแคปซูลไม่เกิน ๑๒๐ แคปซูล

(๖) ยาประสะเจตพังคี

วัตถุดิบประกอบ ดอกจันทน์ ลูกจันทน์ ลูกกระวาน ใบกระวาน กานพลู
กรงเขมา การบูร ลูกสมอทะเล พญารากขาว เปลือกหัว เปลือกสับเขาว์ หนักสิ่งละ ๑ ส่วน พริกไทย
ล่อน บอระเพ็ด หนักสิ่งละ ๒ ส่วน ข่า หนัก ๑๖ ส่วน ระย้อม หนัก ๒ ส่วน เจตพังคี หนัก ๓๓ ส่วน

วิธีทำ ชนิดผง บดเป็นผง

ชนิดเม็ด บดเป็นผง ทำเป็นเม็ด หนักเม็ดละ ๐.๒๕ กรัม

ชนิดแคปซูล บดเป็นผง บรรจุผงยาแคปซูลละ ๐.๒๕ กรัม

สรรพคุณ แก้ช้ำจุกเสียด

ขนาดรับประทาน รับประทานเช้าและเย็น ก่อนอาหาร

ชนิดผง ครั้งละ ๑ ช้อนชา ละลายน้ำสุก

ชนิดเม็ด ครั้งละ ๒ - ๔ เม็ด

ชนิดแคปซูล ครั้งละ ๒ - ๔ แคปซูล

ขนาดบรรจุ ชนิดผงไม่เกิน ๑๕ กรัม

ชนิดเม็ดไม่เกิน ๖๐ เม็ด

ชนิดแคปซูลไม่เกิน ๖๐ แคปซูล

(๗) ยามหาจักรใหญ่

วัตถุดิบประกอบ โกรฐสอ โกรฐเขมา โกรฐพุงปลา โกรฐกำนพร้าว โกรฐกระดูก
เทียนดำ เทียนแดง เทียนขาว เทียนขาวเปลือก เทียนเขาวพาลี สมอไทย (เอาแต่เนื้อ) สมอพิเภก
(เอาแต่เนื้อ) มะขามป้อม (เอาแต่เนื้อ) ลูกจันทน์ ดอกจันทน์ ลูกกระวาน กานพลู ชะเอมเทศ เมล็ด
โหระพา ลูกผักชีลา สารส้ม ขมิ้นอ้อย หัวกระเทียม หนักสิ่งละ ๑ ส่วน ยาดำสะตุ หนัก ๔ ส่วน ใบ
กระพังโหม หนัก ๓๐ ส่วน

วิธีทำ บดเป็นผง ทำเป็นเม็ด หนักเม็ดละ ๐.๕ กรัม

สรรพคุณ แก้ลมทราง แก้อาการท้องอืด ท้องเฟ้อ

ขนาดรับประทาน รับประทานกับน้ำสุกก่อนอาหาร เช้า - เย็น

เด็กอายุต่ำกว่า ๕ ปี รับประทานครั้งละ ๑ - ๓ เม็ด เพิ่มและ

ลดได้ตามส่วน

ขนาดบรรจุ ไม่เกิน ๒๐ เม็ด

(๘) ยาตรีหอม

วัตถุดิบประกอบ เนื้อลูกสมอเทศ เนื้อลูกสมอพิเภก เนื้อลูกมะขามป้อม
ลูกผักชีลา หนักสิ่งละ ๕ ส่วน โกรฐสอ ชะเอมเทศ ลูกชดคั่ว หนักสิ่งละ ๑ ส่วน เนื้อลูกสมอไทย โกรศ
น้ำเต้าใหญ่หนึ่งลูก หนักสิ่งละ ๒๒ ส่วน

วิธีทำ บดเป็นผง ทำเป็นเม็ด หนักเม็ดละ ๐.๒ กรัม

สรรพคุณ แก้เด็กท้องผูก ระบายพิษไข้

ขนาดรับประทาน รับประทานก่อนอาหารเช้า

เด็กอายุ ๑ - ๒ เดือน ครั้งละ ๒ - ๓ เม็ด

เด็กอายุ ๓ - ๕ เดือน ครั้งละ ๔ - ๕ เม็ด

เด็กอายุ ๖ - ๑๒ เดือน ครั้งละ ๖ - ๘ เม็ด

ขนาดบรรจุ ไม่เกิน ๓๐ เม็ด

(๙) ยาธาณีสันตะฆาต

วัตถุประสงค์ประกอบ ลูกจันทน์ ดอกจันทน์ ลูกกระวาน กานพลู เทียนดำ เทียนขาว หัวดองดิ่ง หัวบุก หัวกลอย หัวกระดาดขาว หัวกระดาดแดง ลูกเร่ว ชিং ชะเอมเทศ รากเจตมูลเพลิงแดง โกฎกระดุก โกฎเขมา โกฎน้ำเต้า หนักสิ่งละ ๑ ส่วน ผักแพวแดง เนื้อลูกมะขามป้อม หนักสิ่งละ ๒ ส่วน เนื้อลูกสมอไทย มหาหิงค์ การบูร หนักสิ่งละ ๖ ส่วน รงทอง (ประสะแล้ว) หนัก ๔ ส่วน ยาดำ หนัก ๒๐ ส่วน พริกไทยล่อน หนัก ๙๖ ส่วน

วิธีทำ ชนิดผง บดเป็นผง

ชนิดเม็ด บดเป็นผง ทำเป็นเม็ด หนักเม็ดละ ๐.๒๕ กรัม

ชนิดแคปซูล บดเป็นผง บรรจุผงยาแคปซูลละ ๐.๒๕ กรัม

สรรพคุณ แก้กษัยเส้น เถาตาน ท้องผูก

ขนาดรับประทาน รับประทาน วันละ ๑ ครั้ง ก่อนอาหารเช้าหรือก่อนนอน

ชนิดผง ผู้ใหญ่ ครั้งละ ครั้ง - ๑ ช้อนชา ละลายน้ำสุก หรือ

ผสมน้ำผึ้งปั้นเป็นลูกกลอน

ชนิดเม็ด ผู้ใหญ่ ครั้งละ ๒ - ๔ เม็ด

ชนิดแคปซูล ผู้ใหญ่ ครั้งละ ๒ - ๔ แคปซูล

คำเตือน ๑ คนเป็นไข้ เด็กหรือสตรีมีครรภ์ห้ามรับประทาน

๒ ผู้สูงอายุควรใช้ด้วยความระมัดระวัง

ขนาดบรรจุ ชนิดผง ไม่เกิน ๑๕ กรัม

ชนิดเม็ด ไม่เกิน ๖๐ เม็ด

ชนิดแคปซูล ไม่เกิน ๖๐ แคปซูล

(๑๐) ยาถ่าย

วัตถุประสงค์ประกอบ ใบมะกา ใบมะขาม ใบส้มป่อย หญ้าไทร ใบไผ่ป่า ฝักคูณ รากขี้กาแดง รากขี้กาขาว รากตองแตก เถาวัลย์เปรียง หัวหอม ฝักส้มป่อย สมอไทย สมอติง หนักสิ่งละ ๑ ส่วน ขี้เหล็กทั้ง ๕ หนัก ๑ ส่วน ยาดำ หนัก ๔ ส่วน ดีเกลือฝรั่ง หนัก ๒๐ ส่วน

วิธีทำ ชนิดเม็ด บดเป็นผง ทำเป็นเม็ด หนักเม็ดละ ๐.๕ กรัม

ชนิดแคปซูล บดเป็นผง บรรจุผงยาแคปซูลละ ๐.๕ กรัม

สรรพคุณ แก่ท้องผูก

ขนาดรับประทาน รับประทาน วันละ ๑ ครั้ง ก่อนนอน

ชนิดเม็ด ผู้ใหญ่ ครั้งละ ๒ - ๕ เม็ด ตามธาตุหนักธาตุเบา

ชนิดแคปซูล ผู้ใหญ่ ครั้งละ ๒ - ๕ แคปซูล ตามธาตุหนัก

ธาตุเบา

ขนาดบรรจุ ชนิดเม็ด ไม่เกิน ๑๐ เม็ด

ชนิดแคปซูล ไม่เกิน ๑๐ แคปซูล

(๑๑) ยาเหลืองปิดสมุทร

วัตถุดิบประกอบ หัวหมู ขมิ้นอ้อย เปลือกเพกา รากกล้วยดิบ กระเทียมคั่ว ดีปลี ขันย้อย ครั้ง สีเสียดเทศ สีเสียดไทย ใบเทียน ใบทับทิม หนักสิ่งละ ๑ ส่วน ขมิ้นชัน หนัก ๖ ส่วน

วิธีทำ บดเป็นผง ทำเป็นเม็ด หนักเม็ดละ ๐.๑ กรัม

สรรพคุณ แก้ท้องเสีย ใช้น้ำเปลือกลูกทับทิมหรือเปลือกแคต้มกับน้ำปูนใสเป็นกระสาย ถ้าหาน้ำกระสายไม่ได้ให้ใช้น้ำสุกแทน และให้รับประทานร่วมกับน้ำละลายเกลือแกงด้วย

ขนาดรับประทาน รับประทานวันละ ๓ ครั้ง ก่อนอาหาร

เด็กอายุ ๓ - ๕ เดือน ครั้งละ ๒ เม็ด

เด็กอายุ ๖ - ๑๒ เดือน ครั้งละ ๓ - ๔ เม็ด

เด็กอายุ ๑ - ๕ ปี ครั้งละ ๔ - ๗ เม็ด

เด็กอายุ ๖ - ๑๒ ปี ครั้งละ ๘ - ๑๐ เม็ด

ขนาดบรรจุ ไม่เกิน ๓๐ เม็ด

X (๑๒) ยาธาตุบรรจบ

วัตถุดิบประกอบ ชิง โกฐเขมา โกฐฟงปลา โกฐเชียง โกฐสอ เทียนดำ เทียนขาว เทียนสัตตบุษย์ เทียนยาวพาลี เทียนแดง ลูกจันทน์ ดอกจันทน์ กานพลู การบูร เปลือกสมุลแว้ง ลูกกระวาน ลูกผักชีลา ใบพิมเสน ดีปลี เปราะหอม หนักสิ่งละ ๔ ส่วน โกฐกำนพร้าว หนัก ๘ ส่วน เนื้อลูกสมอไทย หนัก ๑๖ ส่วน

วิธีทำ ชนิดผง บดเป็นผง

สรรพคุณ แก้ธาตุไม่ปกติ ท้องเสีย ใช้เปลือกแคหรือเปลือกสะเดา หรือเปลือกลูกทับทิมต้มกับน้ำปูนใส

แก้ท้องขึ้น ท้องเฟ้อ ใช้กระเทียม ๓ กลีบ ทูบขงน้ำร้อน หรือใช้ใบกะเพราต้มเป็นกระสาย ถ้าหาน้ำกระสายไม่ได้ ให้ใช้น้ำสุกแทน

ขนาดรับประทาน รับประทาน วันละ ๓ ครั้ง ก่อนอาหาร

ผู้ใหญ่ ครั้งละ ๑ ช้อนชา

เด็กอายุ ๖ - ๑๒ ปี ครั้งละ ครึ่ง ช้อนชา

ขนาดบรรจุ ไม่เกิน ๒๐ กรัม

X (๑๓) ยาจันทน์ลีลา

วัตถุดิบประกอบ โกฐสอ โกฐเขมา โกฐจุฬาลัมพก จันทน์ขาว จันทน์แดง ลูกกระดอม บอระเพ็ด รากปลาไหลเผือก หนักสิ่งละ ๔ ส่วน พิมเสน หนัก ๑ ส่วน

วิธีทำ ชนิดผง บดเป็นผง

ชนิดเม็ด บดเป็นผง ทำเป็นเม็ด หนักเม็ดละ ๐.๕ กรัม

ชนิดแคปซูล บดเป็นผง บรรจุผงยาแคปซูลละ ๐.๕ กรัม

สรรพคุณ แก้ไข้ แก้ตัวร้อน

ขนาดรับประทาน รับประทานทุก ๔ ชั่วโมง

ชนิดผง เด็กอายุ ๖ - ๑๒ ปี ครั้งละ ครึ่ง - ๑ ช้อนชา

ผู้ใหญ่ ครั้งละ ๑ - ๒ ช้อนชา

ชนิดเม็ด เด็กอายุ ๖ - ๑๒ ปี ครั้งละ ๑ - ๒ เม็ด

ผู้ใหญ่ ครั้งละ ๒ - ๔ เม็ด
 ชนิดแคปซูล เด็กอายุ ๖ - ๑๒ ปี ครั้งละ ๑ - ๒ แคปซูล
 ผู้ใหญ่ ครั้งละ ๒ - ๔ แคปซูล
ขนาดบรรจุ ชนิดผง ไม่เกิน ๑๕ กรัม
 ชนิดเม็ด ไม่เกิน ๓๐ เม็ด
 ชนิดแคปซูล ไม่เกิน ๓๐ แคปซูล

(๑๔) ยาประสะจันทน์แดง

วัตถุดิบประกอบ รากเหมือดคน รากมะปรางหวาน รากมะนาว เปราะหอม
 โกรฐหัวบัว จันทน์เทศ ผางเสน หนักสิ่งละ ๔ ส่วน เกสรบัวหลวง ดอกบุนนาค ดอกสารภี ดอกมะลิ
 หนักสิ่งละ ๑ ส่วน จันทน์แดง หนัก ๓๒ ส่วน

วิธีทำ ชนิดผง บดเป็นผง

ชนิดเม็ด บดเป็นผง ทำเป็นเม็ด หนักเม็ดละ ๐.๒๕ กรัม

ชนิดแคปซูล บดเป็นผง บรรจุผงยาแคปซูลละ ๐.๒๕ กรัม

สรรพคุณ แก้ไข้ตัวร้อน กระจายน้ำ

ขนาดรับประทาน รับประทานทุก ๓ ชั่วโมง

ชนิดผง เด็กอายุ ๖ - ๑๒ ปี ครั้งละ ครึ่ง ช้อนชา ละลายน้ำสุกหรือน้ำ

ดอกมะลิ

ผู้ใหญ่ ครั้งละ ๑ ช้อนชา ละลายน้ำสุกหรือน้ำดอกมะลิ
 ชนิดเม็ด เด็กอายุ ๖ - ๑๒ ปี ครั้งละ ๑ - ๒ เม็ด
 ผู้ใหญ่ ครั้งละ ๒ - ๔ เม็ด
 ชนิดแคปซูล เด็กอายุ ๖ - ๑๒ ปี ครั้งละ ๑ - ๒ แคปซูล
 ผู้ใหญ่ ครั้งละ ๒ - ๔ แคปซูล
ขนาดบรรจุ ชนิดผง ไม่เกิน ๑๕ กรัม
 ชนิดเม็ด ไม่เกิน ๖๐ เม็ด
 ชนิดแคปซูล ไม่เกิน ๖๐ แคปซูล

(๑๕) ยาเขียวหอม

วัตถุดิบประกอบ ใบพิมเสน ใบผักกระฉิม ใบหมากผู้ ใบหมากเมีย ใบ
 สันพร้าวหอม รากแผ้วหอม เปราะหอม จันทน์เทศ จันทน์แดง ว่านกีบแรด ว่านร้อนทอง เนระพูสี
 พิชนาศน์ มหาสดำ ดอกพิกุล ดอกบุนนาค ดอกสารภี เกสรบัวหลวง หนักสิ่งละ ๑ ส่วน

วิธีทำ บดเป็นผง

สรรพคุณ แก้ตัวร้อน ร้อนใน กระจายน้ำ ละลายน้ำสุก หรือน้ำดอกมะลิ
 แก้พิษหัด พิษสุกใส ละลายน้ำรากผักชีต้ม ทั้งรับประทานและ

ชะโลม

ขนาดการใช้ รับประทาน วันละ ๔ - ๖ ครั้ง

ผู้ใหญ่ ครั้งละ ๑ ช้อนชา

เด็กอายุ ๖ - ๑๒ ปี ครั้งละ ครึ่ง ช้อนชา

ขนาดบรรจุ ไม่เกิน ๓๐ กรัม

(๑๖) ยามหานิลแห้งทอง

วัตถุดิบประกอบ เนื้อในเม็ดสะบ้าอมฤสม หวายตะค้าสม เม็ดมะกอกสม ลูกมะคำดีควายสม ถ่านไม้สัก จันทน์แดง จันทน์เทศ ใบพิมเสน ใบย่านาง หมึกหอม หนักสิ่งละ ๑ ส่วน เบี้ยจันควให้เหลือ ๓ เบี้ย

วิธีทำ บดเป็นผง ทำเป็นเม็ด ปิดทองคำเปลว หนักเม็ดละ ๐.๕ กรัม
สรรพคุณ แก้ไข้ แก้กระหายน้ำ

แก้หัด อีสุกอีใส รับประทานร่วมกับน้ำรากผักชีต้ม
ขนาดรับประทาน รับประทาน วันละ ๒ ครั้ง
ผู้ใหญ่ ครั้งละ ๓ - ๕ เม็ด
เด็กอายุ ๖ - ๑๒ ปี ครั้งละ ๑ - ๒ เม็ด
ขนาดบรรจุ ไม่เกิน ๓๐ เม็ด

(๑๗) ยาหอมเทพจิตร

วัตถุดิบประกอบ ลูกจันทน์ ดอกจันทน์ ลูกกระวาน กานพลู จันทน์แดง จันทน์ขาว กฤษณา กระลำพัก ขอนดอก ชะลูด อบเชย เปราะหอม แผลงหอม หนักสิ่งละ ๒ ส่วน ผิวมะกรูด ผิวมะขาม ผิวมะนาว ผิวส้มตะรังกะนู ผิวส้มจีน ผิวส้มโอ ผิวส้มเขียวหวาน หนักสิ่งละ ๔ ส่วน ผิวส้มซ่า หนัก ๒๘ ส่วน ดอกพิทูล ดอกบุนนาค ดอกสารภี เกสรบัวหลวง ดอกบัวขม ดอกบัวเผื่อน หนักสิ่งละ ๔ ส่วน การบูร หนัก ๑ ส่วน โกรฐสอ โกรฐเขมา โกรฐหัวบัว โกรฐเชียง โกรฐจุฬาลัมพา โศภน กระตุก โกรฐก้านพร้าว โกรฐพุงปลา โกรฐขงามังสี หนักสิ่งละ ๔ ส่วน เทียนดำ เทียนแดง เทียนขาว เทียนขาวเปลือก เทียนตาดักแตน เทียนยาวพาดณี เทียนสัตตบุษย์ เทียนเกล็ดหอย เทียนตากบ หนักสิ่งละ ๔ ส่วน พิมเสน หนัก ๔ ส่วน ดอกมะลิ หนัก ๑๘๓ ส่วน

วิธีทำ บดเป็นผง ผสมน้ำดอกไม้มเทศ ทำเป็นเม็ด หนักเม็ดละ ๐.๒ กรัม
สรรพคุณ แก้ลมวิงเวียน หน้ามืดตาลาย บำรุงดวงจิตให้ชุ่มชื้น

ขนาดรับประทาน ครั้งละ ๕ - ๗ เม็ด เมื่อมีอาการ ไม่ควรรับประทานเกินวัน

ละ ๓ ครั้ง

ขนาดบรรจุ ไม่เกิน ๓๐ เม็ด

(๑๘) ยาหอมทิพโอสถ

วัตถุดิบประกอบ ดอกพิทูล ดอกบุนนาค ดอกสารภี ดอกมะลิ เกสรบัวหลวง ดอกกระดังงา ดอกจำปา ดอกบัวจงกลณี หัวแห้วไทย กระจับ ผ่าง จันทน์แดง จันทน์ขาว จันทน์เทศ กฤษณา ชะลูด อบเชย สมุลแว้ง สนเทศ ว่านน้ำ กระชาย เปราะหอม ดอกคำไทย ชะเอมเทศ สุรา มฤต ข่าตัน ลูกจันทน์ ดอกจันทน์ หนักสิ่งละ ๔ ส่วน โกรฐสอ โกรฐเขมา โกรฐหัวบัว โกรฐเชียง โกรฐจุฬาลัมพา โศภน กระตุก โกรฐก้านพร้าว โกรฐพุงปลา โกรฐขงามังสี หนักสิ่งละ ๒ ส่วน เทียนดำ เทียนแดง เทียนขาว เทียนขาวเปลือก เทียนตาดักแตน เทียนยาวพาดณี เทียนสัตตบุษย์ เทียนเกล็ดหอย เทียนตากบ การบูร หนักสิ่งละ ๑ ส่วน พิมเสน หนัก ๒ ส่วน

วิธีทำ ชนิดผง บดเป็นผง
ชนิดเม็ด บดเป็นผง ทำเป็นเม็ด หนักเม็ดละ ๐.๒ กรัม

สรรพคุณ แก้ลมวิงเวียน ละลายน้ำดอกไม้หรือน้ำสุก

ขนาดรับประทาน รับประทานเมื่อมีอาการ ไม่ควรรับประทานเกินวันละ ๓

ครั้ง

ชนิดผง ครั้งละ ครั้ง - ๑ ช้อนชา

ชนิดเม็ด ครั้งละ ๓ - ๕ เม็ด

ขนาดบรรจุ ชนิดผง ไม่เกิน ๑๕ กรัม

ชนิดเม็ด ไม่เกิน ๗๕ เม็ด

(๑๙) ยาหอมอินทจักร์

วัตถุดิบประกอบ สะค้าน รากข้าพลุ ชิง ตีปี่ รากเจตมูลเพลิงแดง ลูกผักชีลา

โกฐสอ โกฐเขมา โกฐก้านพร้าว โกฐพุงปลา โกฐจุฬาลัมพา โกฐเชียง โกฐกั๊กกรา โกฐน้ำเต้า โกศ
กระตุก เทียนดำ เทียนขาว เทียนแดง เทียนข้าวเปลือก เทียนยาวพาลี จันทน์แดง จันทน์เทศ
เถาผกแดง เถาผกขาว รากย่านาง เปลือกชะลูด อบเชย เปลือกสมุลแว้ง กฤษณา กระลำพัก
บอระเพ็ด ลูกกระดอม กายาน ขอนดอก ลูกจันทน์ ดอกจันทน์ ลูกกระวาน กานพลู ลำพันแดง ดอก
สารภี ดอกพิกุล ดอกบุนนาค ดอกจำปา ดอกกระดังงา ดอกมะลิ ดอกคำไทย ผางเสน ดีวัว พิมเสน
หนักสิ่งละ ๑ ส่วน

วิธีทำ ชนิดผง บดเป็นผง

ชนิดเม็ด บดเป็นผง ทำเป็นเม็ด หนักเม็ดละ ๐.๒ กรัม

สรรพคุณ แก้ลมบาดทะจิต ใช้น้ำดอกมะลิ

แก้คลื่นเหียนอาเจียน ใช้น้ำลูกผักชี เทียนดำต้ม ถ้าไม่มีใช้น้ำสุก

แก้ลมจุกเสียด ใช้น้ำขิงต้ม

ขนาดรับประทาน รับประทานทุก ๓ ชั่วโมง

ชนิดผง ครั้งละ ครึ่ง - ๑ ช้อนชา

ชนิดเม็ด ครั้งละ ๓ - ๕ เม็ด

ขนาดบรรจุ ชนิดผง ไม่เกิน ๑๕ กรัม

ชนิดเม็ด ไม่เกิน ๗๕ เม็ด

(๒๐) ยาหอมนาโกฐ

วัตถุดิบประกอบ ชิงแห้ง ตีปี่ เจตมูลเพลิงแดง สะค้าน ข้าพลุ หนักสิ่งละ ๓

ส่วน หัวหมู โกฐสอ โกฐเขมา โกฐหัวบัว โกฐเชียง โกฐจุฬาลัมพา โกฐกระตุก โกฐก้านพร้าว โกศ
พุงปลา โกฐขงามังสี เทียนดำ เทียนแดง เทียนขาว เทียนข้าวเปลือก เทียนตาตุ๊กแตน เทียนยาวพาลี
เทียนสัตตบุษย์ เทียนเกล็ดหอย เทียนตากบ สักชี ลูกราชดัด ลูกสารพัดพิษ ลูกกระวาน กานพลู
ดอกจันทน์ ลูกจันทน์ จันทน์เทศ จันทน์แดง อบเชยญวน เปลือกสมุลแว้ง หน้่าตีนนก แผลกหอม
เปลือกชะลูด เปราะหอม เนื้อไม้ ขอนดอก กระลำพัก เนื้อลูกมะขามป้อม เนื้อลูกสมอพิเภก ขะเอม
เทศ ลูกผักชีลา ลูกกระดอม บอระเพ็ด เกสรบัวหลวง ดอกบุนนาค ดอกพิกุล ดอกสารภี ดอกมะลิ
แก่นสน หนักสิ่งละ ๔ ส่วน พิมเสน หนัก ๑ ส่วน

วิธีทำ ชนิดผง บดเป็นผง

ชนิดเม็ด บดเป็นผง ทำเป็นเม็ด หนักเม็ดละ ๐.๒ กรัม

สรรพคุณ แก้ลมคลื่นเหียนอาเจียน ใช้น้ำลูกผักชี เทียนดำต้ม

แก้ลมปลายไข้ ใช้ก้านสะเดา ลูกกระดอม และบอระเพ็ด ต้มเอาน้ำ

ถ้าหาน้ำกระสายไม่ได้ใช้น้ำสุกแทน

ขนาดรับประทาน รับประทานทุก ๓ ชั่วโมง

ชนิดผง ครั้งละ ครึ่ง - ๑ ช้อนชา

ชนิดเม็ด ครั้งละ ๓ - ๕ เม็ด

ขนาดบรรจุ ชนิดผง ไม่เกิน ๑๕ กรัม
ชนิดเม็ด ไม่เกิน ๗๕ เม็ด

(๒๑) ยาอำมฤตวาที

วัตถุดิบประกอบ โกรฐพุงปลา เทียนขาว ลูกผักชีลา เนื้อลูกมะขามป้อม เนื้อ
ลูกสมอ พืกลาก หน้าสังข์ละ ๑ ส่วน ชะเอมเทศ หน้า ๕ ส่วน

วิธีทำ บดเป็นผง

สรรพคุณ แก้ไอ ขับเสมหะ ละลายน้ำมะนาวแทรกเกลือ ใช้จับหรือกวาดคอ

ขนาดการใช้ ผู้ใหญ่ ครั้งละ ๑ ซ้อนชา

เด็กอายุ ๖ - ๑๒ ปี ครั้งละ ครึ่ง ซ้อนชา

ขนาดบรรจุ ไม่เกิน ๑๕ กรัม

(๒๒) ยาประสะมะแว้ง

วัตถุดิบประกอบ สารส้ม หน้า ๑ ส่วน ขมิ้นอ้อย หน้า ๓ ส่วน ใบสวาด ใบ
ตานหม่อน ใบกะเพรา หน้าสังข์ละ ๔ ส่วน ลูกมะแว้งต้น ลูกมะแว้งเครือ หน้าสังข์ละ ๘ ส่วน

วิธีทำ บดเป็นผง ผสมน้ำสุกแทรกพิมเสนพอควร ทำเป็นเม็ด หน้าเม็ดละ ๐.๒

กรัม

สรรพคุณ แก้ไอ แก้เสมหะ ละลายน้ำมะนาวแทรกเกลือรับประทานหรือใช้อม

ขนาดการใช้ เด็กอายุ ๖ - ๑๒ ปี ครั้งละ ๑ - ๒ เม็ด

ผู้ใหญ่ ครั้งละ ๕ - ๗ เม็ด

ขนาดบรรจุ ไม่เกิน ๓๐ เม็ด

(๒๓) ยาประสะไพล

วัตถุดิบประกอบ ผิวมะกรูด ว่านน้ำ กระเทียม หัวหอม พริกไทย ดีปลี ขิง
ขมิ้นอ้อย เทียนดำ เกลือสินเธาว์ หน้าสังข์ละ ๘ ส่วน การบูร หน้า ๑ ส่วน ไพล หน้า ๘๑ ส่วน

วิธีทำ ชนิดผง บดเป็นผง

ชนิดเม็ด บดเป็นผง ทำเป็นเม็ด หน้าเม็ดละ ๐.๒๕ กรัม

ชนิดแคปซูล บดเป็นผง บรรจุผงยาแคปซูลละ ๐.๒๕ กรัม

สรรพคุณ แก้จุกเสียด แก้ระดูไม่ปกติ ขับน้ำคาวปลา

ขนาดรับประทาน รับประทาน วันละ ๓ ครั้ง ก่อนอาหาร

ชนิดผง ครั้งละ ๑ ซ้อนชา ละลายน้ำสุก หรือน้ำสุรา

ชนิดเม็ด ครั้งละ ๒ - ๔ เม็ด

ชนิดแคปซูล ครั้งละ ๒ - ๔ แคปซูล

ขนาดบรรจุ ชนิดผงไม่เกิน ๓๐ กรัม

ชนิดเม็ด ไม่เกิน ๑๒๐ เม็ด

ชนิดแคปซูล ไม่เกิน ๑๒๐ แคปซูล

(๒๔) ยาประสะเปราะใหญ่

วัตถุดิบประกอบ โกรฐสอ โกรฐเขมา โกรฐหัวบัว โกรฐเขียง โกรฐจุฬาลัมพา เทียน
ดำ เทียนแดง เทียนขาว เทียนข้าวเปลือก เทียนตาตุ๊กแตน ลูกจันทน์ ดอกจันทน์ ลูกกระวาน กานพลู
จันทน์ขาว จันทน์แดง ดอกบุนนาค ดอกสารภี ดอกพิบูล เกสรบัวหลวง หน้าสังข์ละ ๑ ส่วน
เปราะหอม หน้า ๒๐ ส่วน

วิธีทำ บดเป็นผง

สรรพคุณ ถอนพิษไข้ชานทรายสำหรับเด็กอายุต่ำกว่า ๕ ปี ละลายน้ำดอกไม้เทศ หรือน้ำสุกรับประทาน หรือผสมน้ำสุราสุมกระหม่อม

ขนาดการใช้ รับประทานทุก ๓ ชั่วโมง ครั้งละ ครั้ง - ๑ ช้อนชา

ขนาดบรรจุ ไม่เกิน ๑๕ กรัม

ข้อ ๕ ตำรับยาสามัญประจำบ้านตามข้อ ๒ มีสรรพคุณได้เพียงกลุ่มเดียว ยกเว้นยากลุ่มที่ ๔ ยาแก้ไข้ อาจรวมกับยากลุ่มที่ ๕ ยาแก้ร้อนใน โดยมีสูตรส่วนประกอบเป็นไปตามข้อ ๓

ข้อ ๖ ฉลากยาสามัญประจำบ้านตามประกาศนี้ ต้องแสดงข้อความดังต่อไปนี้

๖.๑ ชื่อยาตามที่ระบุในประกาศ ในกรณีเป็นตำรับยาที่มีการกำหนดชื่อยาไว้ในประกาศฉบับนี้

กรณีมีชื่อทางการค้า ให้แสดงชื่อยาตามประกาศควบคู่กับชื่อทางการค้าโดยใช้ตัวอักษรที่มีขนาดเท่ากัน

๖.๒ คำว่า “ยาสามัญประจำบ้าน” ในกรอบสี่เหลี่ยม มีขนาดตัวอักษรที่สามารถอ่านได้ชัดเจน

๖.๓ คำว่า “ยาสี้นอายุ” และแสดงวันเดือนปีที่ยาสี้นอายุ

ให้ยาสามัญประจำบ้านตามประกาศฉบับนี้มีอายุการใช้ของยานับจากวันที่ผลิตได้ไม่เกิน ๒ ปี สำหรับยาน้ำ และไม่เกิน ๓ ปี สำหรับยาในรูปแบบอื่น

๖.๔ ข้อความอื่นตามที่กำหนดไว้ในมาตรา ๕๗ (๒) แห่งพระราชบัญญัติยา พ.ศ. ๒๕๑๐ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติยา (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๒๒ แล้วแต่กรณี

ข้อ ๗ ให้ยาสามัญประจำบ้านตามประกาศฉบับลงวันที่ ๒๖ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๕๒ ซึ่งเป็นไปตามหลักเกณฑ์ของประกาศฉบับนี้ยังคงเป็นยาสามัญประจำบ้านต่อไป

ข้อ ๘ ให้ยาสามัญประจำบ้านที่ได้ขึ้นทะเบียนตำรับยาไว้แล้วตามประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง ยาสามัญประจำบ้านแผนโบราณ ลงวันที่ ๒๖ มิถุนายน ๒๕๕๒ ที่ผลิตขึ้นก่อนประกาศนี้มีผลบังคับใช้และไม่ได้เป็นยาสามัญประจำบ้านตามประกาศนี้ ให้ยังคงเป็นยาสามัญประจำบ้านต่อไปจนกว่ายาที่ได้ผลิตไว้แล้วนั้นจะสิ้นอายุ

ข้อ ๙ ยาสามัญประจำบ้านตามข้อ ๘ ที่ต้องมีการแก้ไขรายละเอียดให้เป็นไปตามประกาศนี้ ให้ผู้รับอนุญาตยื่นคำขอแก้ไขต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ภายในสามร้อยหกสิบห้าวันนับตั้งแต่วันที่ถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษา หากไม่ดำเนินการภายในกำหนดเวลาดังกล่าวให้ยานั้นเป็นยาแผนโบราณ

^๖ ข้อ ๘ แก้ไขเพิ่มเติมโดยประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง ยาสามัญประจำบ้านแผนโบราณ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๗

^๗ ข้อ ๙ แก้ไขเพิ่มเติมโดยประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง ยาสามัญประจำบ้านแผนโบราณ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๗

ข้อ ๑๐ ยาสามัญประจำบ้าน ตามข้อ ๙ ที่ได้รับอนุญาตได้ยื่นคำขอแก้ไขแล้ว เมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่พิจารณาแล้วไม่เป็นไปตามประกาศฉบับนี้ พนักงานเจ้าหน้าที่จะมีคำสั่งไม่รับยานั้น เป็นยาสามัญประจำบ้าน ก่อนพ้นกำหนดเวลาตามข้อ ๙ ได้

ข้อ ๑๑ ประกาศฉบับนี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

ประกาศ ณ วันที่ ๑๖ มกราคม พ.ศ. ๒๕๕๖

ประดิษฐ์ สีนวณรงค์

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข

๑. นายแพทย์สาธารณสุขจังหวัด...
 ๒. นายแพทย์สาธารณสุขจังหวัด...
 ๓. นายแพทย์สาธารณสุขจังหวัด...
 ๔. นายแพทย์สาธารณสุขจังหวัด...
 ๕. นายแพทย์สาธารณสุขจังหวัด...
 ๖. นายแพทย์สาธารณสุขจังหวัด...
 ๗. นายแพทย์สาธารณสุขจังหวัด...
 ๘. นายแพทย์สาธารณสุขจังหวัด...
 ๙. นายแพทย์สาธารณสุขจังหวัด...
 ๑๐. นายแพทย์สาธารณสุขจังหวัด...

ประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง ยาสามัญประจำบ้านแผนโบราณ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๗

ข้อ ๑ ประกาศฉบับนี้ให้มีผลใช้บังคับนับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษา เป็นต้นไป

ปริยานุช/ผู้จัดทำ
๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๖

อุษมล/ผู้ตรวจ
๒๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๖

จุฑามาศ/ปรับปรุง
๔ มิถุนายน ๒๕๕๗